

СУЧАСНА УКРАЇНА І СВІТ

Анастасія Веген

РОЛЬ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ АНТРОПОНІМІВ У СТВОРЕННІ ОБРАЗІВ ГЕРОЇВ ПОВІСТІ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА «ЧОРНЕ СОНЦЕ»

Боротьба за Україну, її цілісність випадала на долю не одного покоління українців. Сьогодні минає 80 років від дня проголошення Карпатської України, захисники якої показали перший у місцевій історії приклад організованого опору антиукраїнським силам. Страшні, болючі жертви понесли січовики в березні 1939 року. «Такий був жереб того покоління. Вибирати можна було лише те, за яких саме обставин стати до бою, на чьому боці, за які ідеали... Карпатські січовики зробили свій героїчний вибір. Дай Бог кожному, якщо доведеться жертвувати своїм життям, то зробити це отак же не намарно... Кривава боротьба отримала величезний міжнародний резонанс. ... Загиблі січовики перемогли в інформаційній війні, закріпивши таки за нашим краєм імідж не угорської, не чеської, а української землі. Завдяки січовикам наш край запам'ятовується усім як останній оплот української нації» [4, с. 23]. Справу героїв Карпатської України продовжили і наступні покоління. Сьогодні страшні події розгортаються на Сході нашої держави. Росія намагається загарбати споконвічні українські території, а на захист домівок стають найкращі.

Повість Василя Шкляра «Чорне сонце» – повість про страхіття війни, про понівечені людські долі, про вибір «свого орієнтування» на межі зіткнення. Повість, де превалує чорний колір бід, де головний герой опиняється в горнілі військових дій, де важливим є вижити, вистояти (не впасти духом), виконати місію, розставити пріоритети.

Усе частіше до рук сучасного читача потрапляють твори Василя Шкляра – лауреата народної Шевченківської премії. Він збирає величезні аудиторії людей у різних куточках України. В. Шкляр не тільки авторитетний письменник, він – майстер слова і усного, і писемного. Недавно зустріч з автором «Чорного Ворона» в обласній бібліотеці міста Ужгорода переконала в тому, що він і справжнім патріотом і талановитим митцем.

На твори В. Шкляра написано чимало цікавих статей, але це в першу чергу стосується літературознавчого аспекту. Нашу увагу у творах В. Шкляра привергають власні назви, зокрема антропоніми.

Важливим об'єктом наукових досліджень сьогодні є літературно-художні антропоніми, що входять до ономастичного простору художнього твору. Саме в літературно-художній антропонім автор укладає величезний характеристичний потенціал, нанизую численними аналогіями, символічністю, конотаціями. Тому, на наше переконання, вивчення власного імені героя потребує особливої уваги.

Українська літературна ономастика поповнилася значною кількістю праць, присвячених питанням термінології (Ю. Карпенко, О. Карпенко,

Л. Белей, В. Калінкін, М. Торчинський, Н. Колесник та ін.). Дослідження функціонально-стилістичних особливостей літературно-художніх антропонімів творів українських письменників відобразилися в дисертаційних роботах та величезній кількості наукових статей (Е. Боева, Н. Бербер, Т. Грищенко, Г. Лукаш, Л. Кричун, О. Лавер, М. Максимюк, Л. Масенко, М. Мельник, Л. Сколоздра, А. Соколова, Г. Шотова-Ніколенко та ін.).

Дослідження літературно-художніх антропонімів творів В. Шкляра було предметом і нашого зацікавлення. Матеріали наших досліджень лягли в основу статей: «Роль промовистих літературно-художніх антропонімів у романі Василя Шкляра «Залишенець. Чорний ворон», «Літературно-художні антропоніми як образотворчий компонент роману «Ключ» Василя Шкляра», «Особливості творення літературно-художніх антропонімів у романі Василя Шкляра «Маруся», «Характеристична та оцінна інформація літературно-художніх антропонімів у романі «Кров кажана» Василя Шкляра», «Інформаційний потенціал літературно-художніх псевдонімів роману «Троща» Василя Шкляра».

Метою нашої статті є дослідження літературно-художніх антропонімів повісті Василя Шкляра «Чорне сонце». Наше завдання – проаналізувати літературно-художні антропоніми, розкрити їхній стилістичний потенціал, виявити особливості їх функціонування.

Головні герої повісті «Чорне сонце» – бійці полку «Азов» – мають позивні (псевдоніми, псевда) замість справжніх імен. Як і в романах «Чорний Ворон», «Маруся», які змальовують події УНР, «Троща» (визвольні змагання УПА), так і в повісті «Чорне сонце» (війна на Сході, АТО) маємо справу з літературно-художніми псевдонімами. Спробуємо дослідити особливості функціонування цих онімів.

В одному з інтерв'ю В. Шкляр говорив, що всі герої книги є реальними бійцями, з якими він познайомився ще до війни. Він також зберіг їхні псевдоніми. Позивний змінений лише у головного героя Маляра. Його прототип мав позивний Художник [5]. Відбулася синонімічна заміна, яка автору була більш до вподоби.

У «Чорному сонці» головний герой Маляр. Автор веде гру з літературно-художнім антропонімом. Він сам подає енциклопедичну (авторську) характеристику, на сторінках повісті весь час підтверджує, що псевдонім такий властивий тому, хто малює, тобто вказує на професію. Маляр, перебуваючи на тимчасовій базі, «розписав її вхідну браму (псевдо Маляр зобов'язувало) на свій смак – посередині зобразив емблему «Азову» [6, с. 18]. Маляр не раз милувався шедеврами на тілі Єгеря та Сіроманця. Він зізнається, що «ескізи до цих татувань я сам-таки й малював на прохання моїх побратимів, а потім інші майстри вибивали їх на шкірі» [6, с. 26 – 27].

Ідеолог, агітуючи Маляра на посаду політвиховника, урахувавши його вміння спілкуватися з місцевим населенням, каже: «Маляре!.. Ти пройшов Маріуполь, Мар'їнку, Іловайськ... Ти бачив тих людей? – Бачив. – Це глина. Не дуже піддатлива, але глина. З неї можна ліпити. А ти же не тільки маляр, а й скульптор» [6, с. 44].

Літературно-художній антропонім Маляр не тільки є вказівкою на професійні якості персонажа. Герой веде оповідь, змальовує події, бере участь у створенні людських характерів та їх стосунків, одним словом, маляр – майстер.

Не менш цікавими є позивні інших героїв. Дослідниця української псевдонімії Н. Павликівська зазначає, що псевдоніми воїнів АТО виконують номінативну функцію, але «вони обов'язково позначені ще й езотеричністю, мають достатній ступінь «таємності». ...крім основної функції можуть мати додаткові: характеристичну, експресивну, оцінну, символічну, функцію вираження емоцій» [2, с. 242].

В. Шкляр пише, що сьогоденні воїни вибирають собі псевдоніми не так, як це робили герої Холодного Яру чи Української Повстанської Армії: «...бо, якщо покласти руку на серце, у нас із цими позивними справжнісінька чехарда. Замість того, щоб називатися Байдюю, Нечаєм, Кривоносом чи Гонтою – немає числа таким іменам, – хлопці, немов для приколу, раптом стали хто Фрицом, хто Маршалом, хто Кротом, а один наш азовець узяв собі позивний Негідник. Я розумію, що немає на світі поряднішого хлопця за цього Негідника...» [6, с. 10].

Найкращими друзями Маляра є Єгер і Сіроманець. Ці літературно-художні антропоніми є інформаційно-оцінними. Автор подає інформацію про героїв устами Маляра. Єгер був найкращим стрільцем чоти. Його «тонке ремесло» (професія) виробило легку ходу («... ходив він по-особливому, а б сказати по-котячому» [6, с. 12]; «Підійшов своєю котячою ходою Єгер...» [6, с. 22]). За тлумачним словником дізнаємося, що єгер – це: «1. Спеціаліст-мисливець, що керує полюванням. 2. Спеціаліст, що веде облік фауни у лісах, національних парках та здійснює нагляд за нею. 3. Спеціально тренований солдат для ведення воєнних дій у природних умовах, переважно в горах» [1, с. 360]. Війна спонукала героя взяти до рук снайперську гвинтівку, він справний солдат, але любов до фауни закладена в його професії. Він бере на приціл зайця, але не вбиває його, милується, він зацікавлено спостерігає за боєм двох фазанів, навіть хоче зняти на камеру. Маляр, який бачить усіх своїх побратимів міністрами, уявляє його головою СБУ, тому що «Єгер полуватиме лише на кротів, що причайлися в його відомстві» [6, с. 90]. Як бачимо, доопісля значення літературно-художнього антропоніма в тексті спрацьовує, розкриває характер та вчинки персонажа.

Літературно-художній антропонім Сіроманець теж промовляє. Назва утворена від апелятива сіроманець, що означає «вовк». «Уживається як сталий епітет вовка, часто у прикладці вовк-сіроманець» [1, с. 1325]. Маємо поєднання непоєднуваного: єгер і вовк. Але герої були друзями, вони доповнювали один одного. Єгер був дуже обережним, управним, ходив «сторожко, мов ступав по холодному льоду», а Сіроманець був вайлуватим, ходив, «як ведмідь у малишник». Але у «гарячому ділі» йому не було рівних.

Ми зафіксували кілька апелятивних назв, якими автор устами Маляра називає цю парочку – Єгера і Сіроманця: мармизи, песиголовці, шкідливі коти, чорти.

В. Шкляр називає чотового Гризла «справжнім націоналістом». «Для нього свято – це бій» [6, с. 25]. Сам автор радіє з того, що воїн взяв собі гарний позивний: «от хто взяв собі позивний із розумом – за прізвиськом холодноярського отамана Семена Гризла» [6, с. 16]. Назвався персонаж іменем історичної особи.

За професією, родом занять, улюбленою справою отримують прізвиська воїни: Адвокат, Танцюрист, Маестро, Ідеолог, Санітар, Солдат, Оберіг, Футболіст та ін.

Автор описує воїнів, що йдуть у бій. Серед них виділяється Танцюрист, ходьба якого нагадує танець, ритуал («...ех, якби ви побачили, як красиво йшов у цей танок Танцюрист – часом зигзагом, часом навприсядки, сумішню бойового гопака і танго смерті...» [6, с. 40]). Футболіст ішов дриблінгом, Турист «вирушав у цей веселий похід», «ішов із власним жеребом у кишені Фортуна, ішов – не летів – Вертоліт» [6, с. 40].

Літературно-художній антропонім Маестро належить сорокасемирічному дідові, котрий воював вже на четвертій війні. Він «грав на всіх інструментах – від гітари до банджо» [6, с. 42], тому й отримав псевдо Маестро («Шаноблива назва видатного музиканта, композитора, художника» [6, с. 636]). Але його по-важали також за вік, за вміння вести бої («Хлопці, – сказав Маестро, – моє місце там, бо ви ж, старі лиси, знаєте, що, крім воювати, я більше нічого не вмію робити» [6, с. 108]).

Ідеолога автор називає серйозною фігурою, він має захищати якийсь світогляд, якісь ідеї. У повісті «Ідеолог – це заступник командира з питань ідеології» [6, с. 26]. Він має ще один позивний Одноріг. Як зазначає автор: «За тверду лінію, з якої його не зрушиш і танком. В однорогів нема або-або. Тільки – отак!» [6, с. 42]. Ці два позивні тільки доповнюють один одного.

Хоча солдатами на війні є всі, хто воює, та не всім дають позивний Солдат. А персонаж «дїстав такий позивний, бо недавно відбув строкову в саперних військах» [6, с. 73]. Крім цього, «солдат – боксер, накачаний, він однією лівою розкидає всіх цих Савлохів і Тадеїв, як розкидав на майдані тітушок. Ці оправа, Солдат патологічно інтелігентний» [6, с. 89].

За видом спорту та зовнішнім виглядом одночасно отримує позивний Ядро. «Позивний Ядро він дістав за те, що був металником ядра» [6, с. 30]. Його тіло нагадувало ядро: був здоровим, м'ясистим. Мав круглу голову («Його круглу, як ядро, пику я намалюю під циркуль») [6, с. 30], навіть посмішка нагадувала ядро («І усмішка на його круглому обличчі теж була кругла як ядро») [6, с. 31]. Але був він дуже добрим, людяним.

Автор виводить загальні назви для бійців «Азову»: бійці «чорного корпусу», чорні чоловічки, чорні пантери, чорні запорожці. Епітет чорний указує на колір біди, війни, страждань, розрухи, смерті. А вони пройшли всі кола пекла, вони безстрашні і незламні. «Ми завжди готові до неї, до смерті, ми перемогли страх ще на Майдані, коли пішли на кулі з дерев'яними щитами, коли поруч надали мертві друзі, а ми йшли і йшли до останнього...» [6, с. 74]. Але, виявляється, назву чорні чоловічки вони отримали через те, що спочатку ходили у чорних робах. «Тоді ходило багато чуток про чорних чоловічків, котрі невідь-

звідкіля з'явилися на Донбасі. Чорне завжди більш загадкове, ніж зелене чи синє, – чорні запорожці, чорні прапори, чорні клубуки.... А вся штука була в тому, що ми, не маючи військового обмундирування, зодяглися в дешеві чорні роби цивільних охоронців без будь-яких розпізнавальних знаків» [6, с. 17].

Двох друзів-нерозливвода – молодих хлопців – автор називає по-особливому: Хома з Волині, Аксьон з Луганська («І стояли перед ним «мужики» ще ті – вісімнадцятирічний Хома з Волині, дев'ятнадцятирічний ультрас Аксьон із Луганська» [6, с. 19]). У структурі цих літературно-художніх антропонімів знаходиться ім'я чи усічене прізвище та вказівка на регіональне походження – топонім. Позивний Хома хлопець отримав за схожість зі своїм побратимом. Доонімне значення імені Хома – «близнюк» з давньоєврейської мови [4, с. 400], повністю розкривається. Маляр розказує: «Інакше їх не назвеш, наших Хому й Аксьона, діти та й годі, у них ще й борода не росла, і були вони схожі між собою, завжди усміхнені, завжди веселі й готові, шибеники, до якоїсь витівки» [6, с. 38]. Схожими були і їхні долі: Хома «був сиротою, мав названу матір», Аксьон «став сиротою, бо його зреклися рідні батько-мати за те, що приєднався до бандерівців ще на Майдані» [6, с. 39]. Хлопці загинули в одному бою, поховали їх в одній могилі, і неважливо, що були вони з різних куточків України. Лиш у кінці повісті ми отримуємо інформацію про справжні імена героїв Хома з Волині – Андрій Снітко, Аксьон з Луганська – Олег Аксьоненко.

За юний вік отримує позивний боєць Вовчик. Це розмовний варіант дитячого імені героя. Сам він бідкається, що ще не має позивного, але Маляр Кляже: «І навіщо, Вовчику-братуку, тобі позивний, якщо твоє ще дитяче ім'я само по собі є найкращим для тебе псевдонімом і позивним, не треба більше нічого шукати, Вовчику-братуку» [6, с. 10].

Справжніми іменами та прізвищами наділив автор волонтерів Андрія Штепу та Миколу Вечора. Азовці Андрієві «дали невігядливий, але щирий позивний Друг» [6, с. 80]. Штепа допомагав продуктами, грошима. Маляр бачив Штепу на посаді міністра економіки та фінансів, а Микола Вечір буде головою Нацбанку.

Натрапляємо на літературно-художній антропонім з тричленною структурою: Григорій Олександрович Чекаленко. Так звали директора театру в Маріуполі. Автор не дає підказки на розшифрування оніма, лиш вказує на схожість його прізвища з прізвищем відомого мецената Євгена Чикаленка. Але один із епізодів, вважаємо, може бути поштовхом до характеристики прізвища героя. Чекаленко спеціально затримував початок вистави, він чекав на азовців, це чекання і є в основі його прізвища.

Справжнє прізвище залишив автор комбатові Білецькому (Андрій Білецький – командир полку «Азов»). Але і тут автор веде гру з антропонімом, привертає увагу до кольору в основі прізвища, спрацьовує його доонімне значення. («... о четвертій вишикував нас комбат Білецький. У блідому світлі лише його було теж бліде, аж біле...» [6, с. 19]). Смерть молодих хлопців Хому та Аксьона залишила відбиток і на обличчі комбата («І його лице – тверде незворушне лице комбата – збіліє на крейду» [6, с. 46]). Автор використовує усічений варіант прізвища комбата – Біл, коли говорить про нього як майбутнього

президента, що викликає посмішку («...то хто ж тоді буде Президентом? Відповідаю: Біл. Могли б і самі здогадатися. «Клінтон? – ще раз перепитує хтось непосвячений. – Ми що, знов усіх безробітних іноземців запросимо до себе на державну службу?» На біса нам американець? – кажу я. – У нас є свій Біл, харків'янин. Він не товктиме воду у ступі, а скаже нам усього лиш два слова: мижики, зробимо» [6, с. 93]). Зараз стало модним, особливо у молодіжному середовищі, використовувати деривати – деформації справжніх найменувань носіїв. Ми фіксували такі варіанти у творах Л. Дереша, С. Жадана, І. Роздобудько, О. Ульяненка та інших.

Привертає увагу літературно-художній антропонім Ангел, що є теж скороченням імені. Таке прізвисько має наречена Маляра, про це він говорить сам: «Ангелом я називаю свою наречену – і не тільки тому, що обожною це небесне створіння, а через те, що вона так зветься насправді. Ангеліна. Ангеліна, погодьтеся, трохи задовге ім'я, тому я називаю її Ангелом. Вона часто прилітає до мене на крилах із Кривого Рогу, де викладає фортепіано в музичній школі. Прилітає завжди перед сном і грає мелодію, якої не існує ніде в природі – вона живе тільки в мені. Цю мелодію народила в мені Ангел» [6, с. 61]. Ангел, як і небесне створіння, прилітає, їй опускаються крила, коли довго нема зв'язку з Малярем. Маляр у високому небі, у білих хмарах часто бачить її – свого Ангела, як вона пливе «у білій-білій весільній сукні». Вона добра, лагідна, гарна, Маляру приємно чути її голос, одержувати її підтримку. Вона для нього – «найсвітліша душа». «Ангел – він же є ангел, і в небі, і на землі» [6, с. 95]. За тлумачним словником фіксуємо, що ангел – «посланець», «захисник», «охоронець» [1, с. 29]. Таким охоронцем була для Маляра Ангел. Ангел ласкаво називає Маляра Мушлею. В обіймах коханої людини вона почувалася равликом, у них знаходила спокій, відгороджувалася від страшною реальності, знаходила захист.

У результаті дослідження ми виявили, що позивні (псевдоніми) воїнів АТО утворювалися шляхом трансонімізації онімної лексики та апелятивів. Серед пропріативів виділяються прізвища відомих людей (Гризло, Шухевич, Моцарт, Ленін (за схожістю), Сократ, Борман, Троян, Табала (військовик)), літературних героїв (Бендер, Буба (мультгерой), Айболіт, Акела, Картман (американський мультгерой)); імена (Вовчик, Аксьон, Хома, Олег, Петюня, Сидор, Ярик, Кузя, Боб, Вітальос, Макс, Піт); релігійніми, міфоніми (Апостол, Фортуна, Леший), топоніми (Мілан, Муром, Сиваш).

Велику групу становлять позивні відапелятивного походження: похідні від назв тварин (Бобер, Бізон, Вовк, Кіт, Крот, Ліс, Сіроманець), птахів (Сова, Сокіл), комах (Муха), плазунів (Гюрза (гадюка), Змій, Червяк); похідні від назв рослин (Береза, Редіс, Фінік).

Найпоширенішими є позивні, що походять від назв професій чи якихось занять денотатів (Адвокат, Білаз (машина), Десант, Єгер, Ідеолог, Ковбой, Ліфтер, Маєстро, Маляр, Маршал, Метро, Моджахед (борець), Оберіг, Палій, Партизан, Солдат, Стратег, Танцюрист, Турист, Футболіст, Хімік, Хунта (установа), Шахта, Ядро).

Ми зафіксували також велику кількість позивних етнонімного походження (Гал, Білорус, Кельт, Лемко, Молдаван, Русич, Серб, Хорват, Черкас, Чечен, Чилиць).

Серед інших тематичних груп виділяємо такі, які характеризують особу за зовнішніми, фізичними чи психічними рисами (Блондин, Борода, Буйний, Вертоліт, Дерзкий, Джигун (баламут), Злий, Золотий, Лисий, Мокрий, Рижий, Світляк, Сліп, Тінь); за соціальним статусом (Босяк, Глядач, Негідник).

Є серед великої кількості позивних і такі, які нам розшифрувати не вдалося, авторська підказки, на жаль, не було (Мосе, Кліма, Муртень, Бонов, Демітос, Малежа, Сіті, Амброс, Роло, Зоян, Голд, Севас, Чавур), хоча деякі із них викликають певні асоціації.

Як бачимо, літературно-художні антропоніми повісті В. Шкляра «Чорне сонце» мають широкі виражальні можливості для розкриття образів, їх етимологія збігається із сутністю персонажів. Добротним матеріалом для назв героїв повісті послужили як реальні оніми, так і апелюючи, які в тексті отримали відповідне семантичне навантаження, а вдалі авторські характеристики допомогли розкрити їх інформаційний заряд.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і гл. ред. В. Т. Бусел]. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Павликівська Н. Українська громадсько-політична псевдонімія ХХ (1929 – 1959 рр.) і поч. ХХІ століть / Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Мовознавство. Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2017. Вип. 1 (27) 2017. С. 239 – 243.
3. Трійняк І. І. Словник українських імен. К.: Довіра, 2005. 509 с.
4. Федака С. Феномен Карпатської України. Карпатська Україна: Документи і матеріали. Хроніка подій. Персоналії. У двох томах. Том 2. Карпатська Україна: Хроніка подій. Персоналії / упорядкування – С. Д. Федака. Ужгород: ПРАТ «Видавництво «Закарпаття», 2010. 774 с.
5. «Чорне сонце»: Шкляр у Луцьку розповів про волюня, які стали героями [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.volynnews.com>
6. Шкляр В. Чорне сонце : збірка; худож. Маріанна Пашук. 2-ге вид. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2018. 304 с.: іл.

Василь Кутя

ТРАНСКОРДОННЕ ПАРТНЕРСТВО: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Упродовж останніх років Україна є активним учасником євроінтеграційних процесів, що передусім зумовлено спільними кордонами з рядом країн членів Європейського Союзу: Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією. За таких умов суттєво підвищується роль транскордонного співробітництва як інноваційного інструмента державної регіональної політики, спрямованої на подолання відставання України від країн Європи за показниками якості життя, рівня інвестиційної привабливості, економічної конкурентоспроможності.

Загалом транскордонне співробітництво – це співпраця прикордонних українських територій з прилеглими європейськими [3]. Це означає, що прикордонні регіони відіграють важливу роль у міжнародній співпраці України з ЄС в різних сферах життєдіяльності: освітній, культурній, економічній, політичній, науковій та ін.

Загальновідомо, що в Україні з 25 регіонів 19 є прикордонними. Їх сукупна площа складає майже 77 відсотків усієї державної території. Тому для України, як зазначається в ряді постанов Кабінету Міністрів, «одним із важливих напрямів державної політики щодо євроінтеграційного курсу є розвиток співпраці прикордонних українських територій та регіонів країн – членів ЄС» [3, с. 61]. Отже, в Україні транскордонне партнерство має два вектори. З одного боку, це важливий механізм розвитку прикордонних територій, підсилення їх економічного потенціалу за рахунок інвестиційних проектів. З іншого, ці ж території виступають засобами євроінтеграційних прагнень нашої держави. Сьогодні тут діють 5 доволі активних у плані інституалізації євро регіонів: «Бут» (Україна, Польща, Білорусія), «Карпатський євро регіон» (Україна, Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія), «Нижній Дунай» (Україна, Молдова, Румунія), «Верхній Прут» (Україна, Молдова, Румунія), «Дніпро» (Україна, Росія, Білорусь) [1]. Варто зазначити, що «Слобожанщина» (Україна, Росія) та «Ярославна» (Україна, Росія) у зв'язку з агресією Росії втратили актуальність.

Транскордонне співробітництво юридично регулюється низкою нормативних документів, зокрема Законом України «Про транскордонне співробітництво», положеннями «Про генеральну схему планування території України» та «Про планування і забудову території». Два останніх положення стосуються просторового облаштування відповідних транскордонних територій. Важливо зазначити, що питання регіонального розвитку та просторового планування й облаштування територій є пріоритетними для Ради Європи щодо співпраці з Україною.

Основні функції з реалізації державної політики з транскордонного співробітництва виконують органи виконавчої влади та місцевого самоврядування. Упродовж 2010 – 2012 років за сприяння міжнародних інституцій була зреалізована обширна програма «Посилення місцевої демократії та сприяння реформам місцевого самоврядування в Україні». Зазвичай такі програми оновлюються щорічно, оскільки в них конкретизується мета й завдання на відповідний період спільної діяльності. Ураховуються також пропозиції ініціативних груп з обох сторін, інтереси місцевих громад, наявність усіх можливих ресурсів для інтенсифікації співпраці. Крім того, обов'язково вказуються форми залучення приватного та громадського секторів до співпраці, матеріальна підтримка заходів [2].

Отже, використання транскордонного партнерства для розвитку українських регіонів за сучасних умов життя набуває нової якості.

1. Будівництво нової Європи. Прикордонне співробітництво в Центральній Європі. Ужгород: Закарпаття, 1998. 116 с.
2. Сирота М. Д. Україна в геополітичному просторі третього тисячоліття. К., 2007. 216 с.
3. Транскордонне співробітництво та розвиток транскордонних кластерів / Під редакцією В. С. Куйбіди та ін. К.: Крамар, 2009. 242 с.